

Asya Studies

Akademik Sosyal Arařtırmalar / Academic Social Studies
Year: 8, Number: 30, p. 217-226, Winter 2024

Ekofeminizm ve Ziya Gökalp'in Kuğular Masalı *Ecofeminism and Ziya Gökalp's Fairy Tale, Kuğular (The Swans)*

ISSN: 2602-2877 / E-ISSN: 2602-263X

Araştırma Makalesi
Research Article

Makale Geliř Tarihi
Article Arrival Date
12/11/2024

Makale Kabul Tarihi
Article Accepted Date
22/12/2024

Makale Yayın Tarihi
Article Publication Date
29/12/2024

Asya Studies

Dr. Öğr. Üyesi Faruk Dündar
Necmettin Erbakan Üniversitesi
Ereğli Eğitim Fakültesi
faruk.dundar@erbakan.edu.tr
ORCID: 0000-0003-2524-4776

Öz

Bu çalışma, Ziya Gökalp'in *Altın Işık* adlı eserinde yer alan *Kuğular* masalını ekofeminist bir bakış açısıyla incelemiştir. Ekofeminizm, ataerkil ve kapitalist sistemlerin hem kadınları hem de doğayı benzer şekillerde baskı altına aldığı ve sömürdüğünü vurgulayan bir düşünce akımıdır. Bu çalışmada, bu masalın kadın ile doğa arasındaki ilişkiyi nasıl yansıttığı ve patriarkal baskıya karşı direnişini nasıl ele aldığı analiz edilmiştir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Masalda yer alan temalar, karakterler ve semboller ekofeminist perspektifle değerlendirilmiştir. Analiz sürecinde, masaldaki doğa ve kadın ilişkisi, patriarkal yapıların eleştirisi, fedakârlık ve direniş temaları üzerinde durulmuştur. Elde edilen bulgular, masalın ekofeminist temaları barındırdığını ve kadın ile doğa arasındaki güçlü bağı vurguladığını göstermektedir. Nilüfer karakteri aracılığıyla, kadının doğayla kurduğu güçlü ilişki ve bu ilişkinin patriarkal baskıya karşı direnişteki önemi ortaya konulmuştur. Doğa, masalda yalnızca bir arka plan değil, aynı zamanda Nilüfer'in sığınağı, destekçisi ve dönüşümünün kaynağı olarak sunulmuştur. Nilüfer'in doğaya sığınması, doğanın dönüştürücü gücü sayesinde hem kendini hem de kardeşlerini kurtarması, ekofeminist düşüncenin temel unsurlarını yansıtmaktadır. Masal ayrıca, patriarkal yapıların kadına uyguladığı baskıyı ve kadının toplum içindeki görünmezliğini eleştirel bir şekilde işlemektedir. Nilüfer'in sessizliği ve fedakârlığı, onun direnişinin ve kararlılığının sembolü olarak öne çıkmaktadır. Sessizliğiyle toplumun baskılarına karşı duran Nilüfer, patriarkal yapıların dayattığı rol ve beklentileri reddetmektedir. Masalın sonunda, doğanın ve kadının birlikte hareket ederek patriarkal baskıyı yenmesi, ekofeminist düşüncenin dayanışma ve dönüşüm temalarını yansıtmaktadır. Sonuç olarak, *Kuğular* masalı, ekofeminist düşüncenin temel prensiplerini yansıtarak, kadın ve doğanın patriarkal baskıya karşı ortak direnişinin gücünü ve önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ziya Gökalp, Altın Işık, Kuğular, Ekofeminizm

Abstract

This study examines the fairy tale "Kuğular" (The Swans) included in Ziya Gökalp's literary work "Altın Işık" (Golden Light) from an ecofeminist perspective. Ecofeminism is a school of thought that emphasizes how patriarchal and capitalist systems oppress and exploit both women and nature in similar ways. In this study, how this fairy tale reflects the relationship between women and nature and how it addresses resistance against patriarchal oppression has been analysed. The research was conducted using document analysis, one of the qualitative research methods. The themes, characters, and symbols in the fairy tale were evaluated from an ecofeminist perspective. During the analysis process, the relationship between nature and women in the fairy tale, criticism of patriarchal structures, and themes of sacrifice and resistance were emphasized. The findings obtained show that the fairy tale contains ecofeminist themes and emphasizes the strong bond between women and nature. Through the character of Nilüfer, the strong relationship that women establish with nature and the importance of this relationship in resistance against patriarchal oppression have been revealed. Nature is presented in the fairy tale not only as a backdrop but also as Nilüfer's sanctuary, supporter, and source of transformation. Nilüfer's taking refuge in nature and saving both herself and her brothers thanks to the transformative power of nature reflect the fundamental elements of ecofeminist thought. The fairy tale also critically deals with the oppression that patriarchal structures apply to women and the invisibility of women in society. Nilüfer's silence and self-sacrifice come to the forefront as symbols of her resistance and determination. By standing against society's pressures with her silence, Nilüfer rejects the roles and expectations imposed by patriarchal structures. At the end of the fairy tale, the joint action of nature and woman overcoming patriarchal oppression reflects the themes of solidarity and transformation in ecofeminist thought. In conclusion, the "Kuğular" (The Swans) fairy tale underscores the power and importance of women's and nature's joint resistance against patriarchal oppression by reflecting the fundamental principles of ecofeminist thought.

Keywords: Ziya Gökalp, Altın Işık (Golden Light), Kuğular (The Swans), Ecofeminism

Atf Bilgisi / Citation Information

Dündar, F. (2024). Ekofeminizm ve Ziya Gökalp'in kuğular masalı. *Asya Studies*, 8(30), 217-226.
<https://doi.org/10.31455/asya.1583959>

GİRİŞ

Ekofeminizm, feminist hareket ile çevrecilik arasındaki kesişimden doğan ve bu iki hareketin ilkelerini bir araya getiren bir düşünce akımıdır. Bu felsefi yaklaşım, özellikle ataerkil ve kapitalist sistemlerin hem kadınları hem de doğayı benzer şekillerde baskı altına aldığını ve sömürdüğünü vurgular. Kadın ve doğa üzerindeki baskıların temel kaynağının kapitalist ve ataerkil yapılar olduğu, ekofeminist düşüncede belirtilmektedir (Merchant, 1980: 49; Shiva, 1988: 12). Ekofeminist kuram, kadınların doğayla kurdukları bağım, onların toplumsal ve çevresel sorunlarla mücadelede öncü bir rol üstlenmelerine olanak tanıdığını öne sürmektedir (Plumwood, 1993: 42). Ekofeminizmde, kadınların doğurganlık, bakım ve beslenme gibi doğayla özdeşleşen rollerinin, ataerkil sistemler tarafından nasıl sömürüldüğü ve değersizleştirildiği üzerinde durulmaktadır. Ekofeministler, çevresel tahribat ile kadınların maruz kaldığı cinsiyetçi baskılar arasındaki bağlantıları ortaya koyarak, her iki sorunun da köklerinin aynı ideolojik temellere dayandığını belirtmektedirler (Shiva, 1988). Bu bakış açısı hem kadınların hem de doğanın sömürülmesinin toplumsal, ekonomik ve kültürel dinamiklerin bir sonucu olduğunu ve bu iki mücadelenin birbirinden ayrı düşünülmemeyeceğini savunmaktadır (Warren, 1990: 127; Salleh, 1997: 23). Ekofeminizm, kadın özgürlüğü ile doğanın korunması arasındaki ilişkileri vurgular. Doğanın ve kadının maruz kaldığı sömürünün, ataerkil, kapitalist yapılar tarafından meşrulaştırıldığını vurgular ve bu yapılarla mücadelenin ortak bir zeminde yürütülmesi gerektiğini savunur (Merchant, 1996). Ekofeministlere göre bu mücadele, sadece politik ve ekonomik alanlarda değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal alanlarda da sürdürülmelidir. Ekofeministler, kadınların ve doğanın özgürleşmesi için toplumun genelinde bir dönüşüm gerektiğini belirtirler.

Edebiyat, ekofeminist düşüncenin yayılması ve anlaşılmasında kilit bir rol oynamaktadır. Edebî eserler, kadınların ve doğanın toplum içinde maruz kaldığı baskıları ve sömürüyü güçlü ve etkileyici bir şekilde yansıtarak, okuyucuların bu konular üzerinde düşünmelerini sağlar (Murphy, 1995: 110). Yazarlar, edebî metinler aracılığıyla kadınların doğayla olan ilişkilerini, yaşadıkları zorlukları ve özgürlük mücadelelerini aktarırlar. Böylece, ekofeminizmin toplumsal etkileri daha görünür hale gelir ve geniş kitlelere ulaşır (King, 1989: 13). Ekofeminist edebiyat eleştirisi, edebî metinlerde doğaya ve kadın karakterlere dair sembolik imgelerin nasıl kullanıldığını incelemektedir; kadın karakterlerin doğayla kurdukları ilişkiler, bu ilişkilerin onları güçlendiren veya zayıflatan yönleri analiz edilir. Bu eleştiri, edebiyatın toplumsal cinsiyet ve çevre konularındaki söylemlerini inceler. Edebiyatın gücü, ekofeminizmin mesajlarının geniş kitlelere ulaşmasını ve farkındalık yaratılmasını sağlar. Semboller ve anlatılar aracılığıyla, okuyucuların hem ekolojik hem de feminist bilinç geliştirmelerine katkıda bulunur. Bu eserler, toplumsal değişim için bir zemin hazırlar ve okuyucuları aktif bir şekilde düşünmeye ve harekete geçmeye teşvik eder. Ekofeminizm ve edebiyat arasındaki ilişki, kadınların ve doğanın özgürleşme mücadelelerinin nasıl iç içe geçtiğini ve birbirini desteklediğini gösterir. Bu ilişki hem kadınların hem de doğanın korunması ve özgürleşmesi için verilen mücadelenin ortak ideolojik temellerini aydınlatır. Edebiyat, ekofeminist düşüncenin sadece teorik bir kavram olmaktan çıkarak, yaşamda hissedilen ve deneyimlenen bir gerçekliğe dönüşmesine yardımcı olur.

Ziya Gökalp (1876-1924), sosyolog, şair ve yazar kimliğiyle Türk düşünce hayatına önemli katkılarda bulunmuştur. Ziya Gökalp'in 1922 yılında kaleme aldığı *Altın Işık* adlı eseri, Türk mitolojisi ve halk edebiyatının zengin motiflerini barındıran masallardan oluşmaktadır. Bu masallar arasında yer alan *Kuğular*, sadece bir masal olmanın ötesinde, ekolojik ve feminist temaları da içinde barındırmaktadır.

Altın Işık adlı eser, Ziya Gökalp'in millî kültürün ve değerlerin korunması konusundaki hassasiyetini yansıtmaktadır. Bu eser, Türk masallarını ve halk hikâyelerini içererek, millî kimliğin oluşumunda edebiyatın rolünü vurgular. *Altın Işık*'ta yer alan masallar, Türk toplumunun geleneksel değerlerini, ahlaki prensiplerini ve sosyal yapısını yansıtır. Ziya Gökalp, bu masallar ve hikâyeler aracılığıyla millî bilinci güçlendirmeyi ve Türk gençliğine öz kültürünü tanıtmayı hedeflemektedir.

Ziya Gökalp'in milliyetçilik anlayışı, kültürel ve toplumsal değerlerin korunarak modernleşmenin gerçekleştirilmesi fikrine dayanır (Parla, 2021). *Altın Işık*, bu unsurları yansıtan masallarıyla millî edebiyatın gelişimine katkıda bulunur. Ayrıca eser, Türk kültürünün zenginliğini göstererek, kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılması konusunda önemli bir rol oynamaktadır (Parla, 2021).

Eserde yer alan masallar ve destanlar, Türk mitolojisinin ve halk edebiyatının unsurlarını içerir. Bu yönüyle *Altın Işık*, sadece edebî bir eser olmanın ötesinde, Türk kültürünün sosyolojik ve antropolojik yönlerine de ışık tutmaktadır. Ziya Gökalp, bu eserle millî kimliğin inşasında kültürün temel bir unsur olduğunu vurgulamakta ve modernleşme sürecinde geleneksel değerlerin göz ardı edilmemesi gerektiğini savunmaktadır.

Altın Işık kitabında yer alan *Kuğular* masalı ekofeminist perspektiften incelenebilecek bir eserdir. Bu masalda, bir padişahın on bir oğlu ve Nilüfer adında bir kızı bulunmaktadır. Çocukların annesi ölünce, padişah kötü kalpli bir büyücüyle evlenir. Üvey anne, Nilüfer'in yüzüne çıkmayan siyah bir boya sürerek onu çirkinleştirir ve oğullarını da büyüyle kuğulara dönüştürür. Oğullar gündüzleri kuğu, geceleri insan olurlar. Nilüfer, kardeşlerinin durumuna çok üzülür ve saraydaki hakaretlere dayanamayarak kaçıma karar verir. Bir göl kenarına gelir ve burada kuğuya dönüşmüş kardeşleriyle buluşur. Kardeşleri, karşı kıyıda ormanda yaşadıklarını söyler ve onu yanlarına alırlar. Bir gece, Nilüfer rüyasında yaşlı bir kadın görür. Kadın ona, ormandaki süt gölünde yıkanırsa eski güzelliğine kavuşacağını söyler. Nilüfer bunu yapar ve güzelliğini geri kazanır. Ertesi gece, yaşlı kadın tekrar rüyasına girer ve kardeşlerini kurtarmak için ayrık otundan on bir gömlek örmesi gerektiğini ve bu süre boyunca da hiç konuşmaması gerektiğini söyler. Nilüfer, sessizce gömlekleri örmeye başlar. Bu sırada, ülkenin genç padişahı onu görüp âşık olur ve onunla evlenmek ister. Nilüfer konuşmasa da padişah onu sarayına götürür ve evlenirler. Ancak Nilüfer geceleri ayrık otu toplamak için dışarı çıktığından ve kimseyle konuşmadığından, halk onun büyücü olduğunu düşünür. Sonunda, Nilüfer büyücülükle suçlanarak idama mahkûm edilir. Asılacağı gün, Nilüfer son gömleği bitirir ve tam o anda kuğu olan kardeşleri gelir. Nilüfer, gömlekleri onlara giydirir ve kardeşleri yeniden insana dönüşürler. Herkes bu olay karşısında şaşırır. Nilüfer nihayet konuşarak üvey annesinin yaptıklarını anlatır. Genç padişah ve yargıç gerçeği öğrenirler. Nilüfer'in babası çağrılır ve üvey anne cezalandırılır. Böylece Nilüfer, kardeşleri ve babası birlikte mutlu bir hayat sürerler.

Ziya Gökalp'in *Altın Işık* adlı eserinin, Türk çocuk edebiyatında önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu nedenle, *Altın Işık* eserinin Türk edebiyatına katkıları birçok çalışmada incelenmiştir. Sınar Uğurlu (2009), Ziya Gökalp'in masallarını ideolojik bir perspektiften ele alarak, onun "ideolog-şair" kimliğini vurgulamıştır. Bu çalışma, Ziya Gökalp'in masallarının millî kimlik ve değerler eğitimi açısından önemini ortaya koymuştur. Zavotçu (2012), Ziya Gökalp'in manzumeleri ve *Ala Geyik* masalı üzerine odaklanarak, bu eserlerin edebî ve kültürel değerlerini incelemiştir. Bu çalışma, Ziya Gökalp'in masallarının Türk edebiyatındaki yerini ve etkisini anlamak açısından önemlidir. Eker ve Yıldırım (2017), *Altın Işık* eserini değerler eğitimi açısından incelemiştir. Bu çalışma, Ziya Gökalp'in masallarının eğitimdeki rolünü ve çocuklara kazandırdığı değerleri ele almıştır. Tekşan ve Çelenk (2018), *Altın Işık* ve *Kızıl Elma* kitaplarındaki masalları çocuk edebiyatı açısından değerlendirmişlerdir. Bu çalışma, Ziya Gökalp'in masallarının çocuk edebiyatındaki yerini ve önemini vurgulamıştır. Karakuş ve Ökten (2018), "Türk Çocuğunun Kitabı Altın Işık" başlıklı çalışmalarında, Ziya Gökalp'in eserini söylem geliştirme açısından incelemişlerdir. Yıldırım (2019), Türk çocuk edebiyatının doğuşunu ve Millî Edebiyat Dönemi'nde çocuklar için yazılan kitapları incelemiştir. Bu çalışma, Ziya Gökalp'in *Altın Işık* eserinin bu dönemdeki yerini ve etkisini değerlendirmiştir. Somuncuoğlu Özot (2020), *Altın Işık* masallarındaki kadın tipini kültürel bellek ve feminist söylem bağlamında incelemiştir. Bu çalışma, Ziya Gökalp'in masallarındaki kadın karakterlerin toplumsal ve kültürel yansımalarını ele almıştır. Işık (2023), Türk tarihindeki mitoloji, masal ve hikâyelerin Cumhuriyet Dönemi'nde derlenmesi ve günümüzde yaşatılması üzerine bir değerlendirme yapmıştır.

Görüldüğü üzere, Ziya Gökalp'in masalları ve Ziya Gökalp'in *Altın Işık* adlı eseri, farklı araştırmalarda ideolojik ve edebî perspektiflerden incelenmiş, millî kimlik ve değerler eğitimi açısından önemi vurgulanmıştır.

Bu çalışmanın amacı, Ziya Gökalp'in *Altın Işık* adlı eserinde yer alan *Kuğular* masalını ekofeminizm çerçevesinde incelemek ve masalın ekofeminist söylemlerle nasıl örtüştüğünü analiz etmektir. Çalışma, Ziya Gökalp'in masallarının sadece millî kimlik ve değerler eğitimi açısından değil, aynı zamanda çevresel ve toplumsal cinsiyet perspektiflerinden de değerlendirilebileceğini göstermesi açısından önemlidir. Ekofeminizm çerçevesinde yapılacak bu incelemenin, literatüre yeni bir bakış açısı kazandırarak, bu alandaki akademik çalışmalara katkı sağlaması beklenmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, Ziya Gökalp'in *Altın Işık* kitabında yer alan *Kuğular* masalı ekofeminizm çerçevesinde incelenmiştir. Doküman analizi, mevcut belgelerin sistematik bir şekilde incelenmesini içeren bir araştırma yöntemidir ve bu çalışmada masal metni ayrıntılı olarak analiz edilmiştir.

Çalışma Materyali

Araştırmanın çalışma materyalini Ziya Gökalp'in *Altın Işık* kitabında yer alan *Kuğular* masalı oluşturmaktadır. Bu masal, ekofeminist analiz için uygun bir içerik sunmaktadır.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada, veri toplama aracı olarak Ziya Gökalp'in *Kuğular* masalı kullanılmış ve ekofeminizm teorisi ile ilgili literatür incelenerek analiz sürecine katkı sağlanmıştır. Veriler, masalın detaylı bir şekilde okunması ve ekofeminist perspektifle değerlendirilmesi yoluyla elde edilmiştir. Bu süreçte, masalda yer alan temalar, karakterler ve semboller ekofeminist bakış açısıyla incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Analiz sürecinde, doküman incelemesi yöntemi kullanılarak *Kuğular* masalı, ekofeminizmin temel ilkeleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Masal, doğa ve kadın arasındaki ilişki bağlamında ele alınmış; doğanın ve kadınların toplumsal konumları, masaldaki semboller ve anlatılar üzerinden yorumlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla kapsamlı bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, yorumların öznel olma riskini en aza indirmek için veriler analiz sürecinde sistematik bir yaklaşımla ele alınmıştır. Bu sistematik yaklaşım, *Kuğular* masalının belirli başlıklar altında incelenmesini içermektedir.

Bu bağlamda, ilk olarak “Doğa ve Kadın Arasındaki Bağ” başlığı altında masalda doğa ve kadın arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Ardından, “Patriarkal Baskı ve Kadının Toplumdaki Görünmezliği” bölümünde, masalda yer alan patriarkal yapıların kadını nasıl baskıladığı ve toplumda görünmez kıldığı analiz edilmiştir. “Fedakârlık, Sessizlik ve Direniş” başlığında ise kadın karakterin fedakârlığı ve sessiz direnişi ele alınmıştır. “Doğanın ve Kadının Yeniden Doğuşu” bölümünde masaldaki doğa ve kadının yeniden doğuş süreci incelenmiştir. “Patriarkal Yapıların Eleştirisi ve Kadının Değeri” başlığı altında, masalda patriarkal yapıların eleştirisi ve kadının değerinin vurgulanışı analiz edilmiştir. “Doğanın ve Kadının Zaferi” bölümünde ise masalda yer alan doğa ve kadının zaferinin nasıl işlendiği incelenmiştir. Son olarak, “Toplumsal Eleştiriler” başlığı altında masalda dile getirilen genel toplumsal eleştiriler ele alınmıştır.

Bu başlıklar çerçevesinde yapılan inceleme, analiz sürecini yapılandırılmış ve tutarlı bir hale getirmiştir. Böylelikle, masalda yer alan temalar objektif bir biçimde ele alınmış; bu da araştırmanın güvenilirliğini artırırken, elde edilen bulguların geçerliliğini desteklemiştir. Ayrıca, çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliğini artırmak amacıyla, alanında uzman iki akademisyenin görüşleri alınmıştır. Bu akademisyenler, sundukları uzman değerlendirmeleriyle çalışmanın yürütülmesine katkı sağlamışlardır.

BULGULAR

Bu bölümde Ziya Gökalp'in *Altın Işık* adlı masal kitabında yer alan *Kuğular* masalının ekofeminizm bağlamında analiz edilmesinden elde edilen bulgulara yer verilecektir.

Doğa ve Kadın Arasındaki Bağ

Masal boyunca doğa, Nilüfer'in en büyük destekçisi ve sığınağıdır. Nilüfer'in ismi bile doğayla olan bağı simgelemektedir. “Nilüfer”, su üzerinde açan bir çiçektir ve saflığı, güzelliği temsil etmektedir. Nilüfer, kardeşlerini bulmak için doğaya sığınır: “Az uz, dere tepe düz gittikten sonra, bir yeşil gölün kenarına geldi. Ve söğüt ağacının gölgesinde oturarak gölün güzel renklerini seyretmeye daldı.” (Gökalp, 2021: 30)

Yeşil göl, söğüt ağacı, doğanın güzelliği; hepsi Nilüfer'in iç huzurunu bulduğu mekânlardır. Doğa, onun için hem fiziksel hem de ruhsal bir sığınaktır. Bu bağlamda, ekofeminizm, kadınların doğayla olan bağı vurgulamaktadır. Doğa ve kadın, patriarkal toplum tarafından benzer şekillerde baskılanır ve sömürülür (Shiva, 1988). Masalda, doğa Nilüfer'e hem güç verir hem de onun mücadelesinde yanında olur.

Nilüfer'in doğayla olan ilişkisi, onun direnişinin ve dayanıklılığının sembolüdür. Doğa, ona hem fiziksel bir sığınak hem de manevi bir güç kaynağı sunar. Nilüfer, kardeşlerini bulmak ve onları kurtarmak için doğanın kucağına sığınır. Bu süreçte, doğa ona rehberlik eder ve destek olur. Nilüfer'in doğayla olan bu bağı, onun içsel gücünü ve kararlılığını pekiştirir.

Ekofeminizm, kadınların doğayla olan bu bağı, patriarkal baskıya karşı bir direniş aracı olarak görmektedir. Doğa, kadınlar için bir sığınak ve güç kaynağıdır. *Kuğular* masalı, bu bağı ne kadar güçlü ve dönüştürücü olabileceğini göstermektedir. Doğa, Nilüfer'e sadece fiziksel bir sığınak sunmakla kalmaz, aynı zamanda onun içsel yolculuğunda da bir rehber olur.

Kuğular masalında, doğa sadece bir sığınak değil, aynı zamanda bir dönüşüm aracıdır. Nilüfer, doğanın içinde kendini bulur ve güçlenir. Doğanın şefkati ve desteği, onun içsel dönüşümünü mümkün kılar. Bu dönüşüm, Nilüfer'in hem kendini hem de kardeşlerini kurtarmasına olanak tanır.

Ekofeminizm, doğanın bu dönüştürücü gücünü vurgulamaktadır. Doğa, kadınlar için bir yenilenme ve güçlenme kaynağıdır. *Kuğular* masalı, doğanın bu gücünü ve kadınların bu güçle nasıl yeniden doğabileceğini göstermektedir. Doğa, Nilüfer'e bir kurtuluş yolu sunar.

Sonuç olarak, *Kuğular* masalı, doğa ve kadın arasındaki bağı ve bu bağı dönüştürücü gücünü göstermektedir. Ekofeminizm, bu bağı ve gücü vurgulayarak, kadınların doğayla olan ilişkilerini patriarkal baskıya karşı bir direniş aracı olarak görür. Nilüfer'in doğayla olan ilişkisi, onun direnişinin ve dayanıklılığının sembolüdür. Doğa, ona hem fiziksel bir sığınak hem de bir güç kaynağı olur. Bu bağlamda, *Kuğular* masalı, doğanın kadınlar için nasıl bir güç ve kurtuluş kaynağı olabileceğini göstermektedir.

Patriarkal Baskı ve Kadının Toplumdaki Görünmezliği

Masal, patriarkal baskının ve kadının toplumda görünmez duruma getirilmesinin bir örneğini sunmaktadır. Üvey annenin çocuklara yaptığı zulüm, patriarkal sistemin kadınlar üzerindeki baskısını ve bu sistemde kadınların nasıl güç elde edebileceğini göstermektedir.

Üvey annenin, padişahın yeni eşi olarak kazandığı güç, patriarkal sistemin kadınları nasıl manipüle ettiğini ve bu sistemde kadınların nasıl güç elde edebileceğini gösterir. Patriarkal sistemde kadınların güç kazanması genellikle diğer kadınları bastırmaları ve sistemin kurallarına uymaları ile mümkündür. Üvey anne, bu gücü çocuklara zulmetmek için kullanır: "Üvey evlatlarını da hiç sevmiyordu." (Gökalp, 2021: 30)

Bu durum, patriarkal sistemin kadınları nasıl birbirine düşürdüğünü ve bu sistemde kadınların nasıl güç elde etmeye çalıştığını göstermektedir. Üvey annenin çocuklara zulmetmesi, onun patriarkal sistemdeki yerini sağlamlaştırma çabasının bir yansımasıdır.

Nilüfer'in üvey anne tarafından, büyüyle yüzüne çıkmaz siyah boya sürülerek çirkinleştirilmesi, patriarkal toplumun kadınları nasıl nesneleştirdiğini ve görünüşlerine göre değerlendirdiğini göstermektedir. Güzellik, kadınların toplumda kabul görmeleri için önemli bir kıstas olarak sunulur. Nilüfer'in çirkinleştirilmesi, onun değersizleştirilmesine ve aşağılanmasına yol açar: "Kız gayet çirkin oldu. Artık padişah babası yüzüne bakamıyordu. Kızcağızdan herkes iğreniyordu." (Gökalp, 2021: 30)

Bu durum, patriarkal toplumun kadınları toplum içinde nasıl görünmez hale getirdiğini ve onların değerini sadece fiziksel güzellikleri üzerinden değerlendirdiğini göstermektedir. Nilüfer'in toplumdan dışlanması, patriarkal sistemin kadınları nasıl değersizleştirdiğinin bir örneğidir.

Sonuç olarak, masal patriarkal baskının bir örneğini göstermektedir. Üvey annenin çocuklara yaptığı zulüm, patriarkal sistemin kadınlar üzerindeki baskısını ve bu sistemde kadınların nasıl güç elde edebileceğini gösterir. Nilüfer'in çirkinleştirilmesi ve toplumdan dışlanması, patriarkal toplumun kadınları nasıl nesneleştirdiğini ve görünüşlerine göre değerlendirdiğini göstermektedir.

Fedakârlık, Sessizlik ve Direniş

Kuğular masalı, fedakârlık ve sessizliğin, direnişin güçlü sembolleri haline geldiği bir anlatıdır. Nilüfer'in kardeşlerini kurtarmak için yaptığı fedakârlık, onun gücünü ve kararlılığını ortaya koyar. Rüyasında gördüğü yaşlı kadın, ona bu zorlu görevi üstlenmesi gerektiğini söyler:

"Kardeşlerini büyüden kurtarmayı istersen mezarlıklardaki ayırık otundan on bir gömlek örmelisin. Ama bunlar bitinceye kadar, sana ne gibi işkenceler yapsalar, ağzından hiçbir söz çıkmayacaktır. Hiçbir soruya cevap vermeyeceksin. Eğer bütün işkencelere tahammül ederek hiç konuşmaksızın on bir gömleği yapar ve kuğulara giydirirsen onlar derhal eskisi gibi insan olurlar." (Gökalp, 2021: 32-33)

Bu görev, Nilüfer'in sessizliğini koruyarak büyük bir fedakârlık yapmasını gerektirir. Sessizlik, burada bir direniş ve fedakârlık sembolüdür. Nilüfer, tüm zorluklara rağmen görevini sürdürür ve bu süreçte sessizliği, onun direnişinin bir parçası haline gelir.

Nilüfer'in sessizliği, onun direnişini ve kararlılığını göstermektedir. Kardeşleri bile onun bu davranışını anlamaz: "Akşam kardeşleri geldiler. Ne yapmakta olduğunu sordular, hiç cevap vermedi. Ara

vermeden örmeye devam ediyordu. Kardeşleri; "Bu konuşmamak da büyüdür," dediler. Artık geceleri kardeşleriyle konuşmuyordu. Onlar konuşuyor, kendisi gömlek örüyordu." (Gökalp, 2021: 33)

Sonuç olarak, bu sessizlik, Nilüfer'in içsel gücünü ve kararlılığını gösteren bir davranış olarak sunulmaktadır. O, sessiz kalarak ve sabırla çalışarak, patriarkal baskıya karşı direnir. Ekofeminizm, kadınların toplumun beklentilerine karşı direnişini ve fedakârlıklarını vurgulamaktadır. Nilüfer'in sessizliği, bu direnişin ve fedakârlığın bir ifadesidir.

Doğanın ve Kadının Yeniden Doğuşu

Nilüfer'in süt gölünde yıkanarak eski güzelliğine kavuşması, doğanın ve kadının kendini yenileme gücünü simgelemektedir. Bu olay, doğanın kadınlara sunduğu iyileştirici ve dönüştürücü güce bir örnektir. Rüyasında gördüğü yaşlı kadın, Nilüfer'e bu dönüşümün yolunu gösterir:

"Bir gece Nilüfer'in rüyasına ak saçlı bir ihtiyar kadın geldi: "Ormanın doğu tarafında bir süt gölü var. Orada yıkanırsan eski güzelliğini bulursun" dedi. Nilüfer sabah olmadan kardeşlerini uyandırarak süt gölünün yerini öğrendi. Sabah olup da kuğular uçunca, o da süt gölüne doğru gitti. Göle girip de yıkandıktan sonra aynaya baktı: Üvey annesinin yaptığı büyüden önceki güzelliği tamamiyle geri gelmişti." (Gökalp, 2021: 32)

Süt, besleyici ve yaşam verici bir maddedir. Süt gölü, saflığı ve arınmayı sembolize etmektedir. Nilüfer'in burada yeniden doğuşu, doğanın kadına sunduğu iyileştirici gücü göstermektedir. Bu dönüşüm, Nilüfer'in hem fiziksel hem de ruhsal olarak yenilenmesini sağlar. Ekofeminizm, doğanın kadınlar için bir yenilenme ve güçlenme kaynağı olduğunu vurgulamaktadır. Nilüfer'in süt gölünde yıkanarak eski güzelliğine kavuşması, bu bağlamda doğanın kadına sunduğu iyileştirici gücün bir örneğidir.

Sonuç olarak, Nilüfer'in süt gölünde yıkanarak yeniden doğuşu, doğanın dönüştürücü gücünü simgelemektedir. Doğa, ona sadece fiziksel bir güzellik sunmakla kalmaz, aynı zamanda içsel bir dönüşüm de sağlamaktadır. Bu dönüşüm, Nilüfer'in kendine olan güvenini ve gücünü yeniden kazanmasına olanak tanımaktadır.

Patriarkal Yapıların Eleştirisi ve Kadının Değeri

Masal, patriarkal yapıların kadın üzerindeki baskısını ve kadının toplumdaki değerinin nasıl göz ardı edildiğini irdelemektedir. Padişah figürü, otoritenin ve patriarkal düzenin temsilcisidir. Nilüfer'in çirkinleştirilmesiyle birlikte babasının bile ona değer vermemesi, kadının toplumdaki yerini ve görünmezliğini göstermektedir (Gökalp, 2021: 30).

Bu durum, patriarkal toplumun kadınları nasıl nesneleştirdiğini ve onların değerini sadece fiziksel güzellikleri üzerinden değerlendirdiğini gösterir.

Genç padişahın Nilüfer'e olan yaklaşımı da patriarkal yapıların eleştirisini içermektedir. Genç padişah, sorduğu soruya Nilüfer'in cevap vermemesini ve Nilüfer'in sessizliğini kendi lehine yorumlar ve Nilüfer'in rızasını almadan onunla evlenmeye karar verir:

"Genç padişah, kıza kim olduğunu sordu. Nilüfer cevap vermedi. Adını sordu, yine cevap almadı. Kız hiç durmaksızın gömlek örüyordu. Genç padişah, kızın bu hâline şaşıtı. Kıza; "Bana varır mısın?" diye sordu. Yine cevap yok. Vezirleri, "Sükût ikrardandır" dediler, kıza bir arabaya koyarak genç padişahın sarayına götürdüler. Kırk gün kırk gece düğün yaptılar." (Gökalp, 2021: 33)

Burada, kadının rızasının göz ardı edilmesi ve sessizliğinin onay olarak kabul edilmesi, patriarkal yapıların eleştirilmesidir. Kadının iradesinin yok sayılması, onun nesneleştirilmesine yol açmaktadır.

Ekofeminizm, bu tür patriarkal baskıların doğa üzerinde de benzer şekilde uygulandığını savunmaktadır. Doğa ve kadınlar, kontrol edilmesi ve sömürülmesi gereken nesnelere görülmektedir. Masal, bu bağlamda hem kadınların hem de doğanın özgürleşmesi için patriarkal yapıların sorgulanması ve dönüştürülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Kadının sessizliğinin onay olarak kabul edilmesi, doğanın da sessizliğinin insan müdahalesine rıza olarak algılanmasına benzemektedir. Bu nedenle, masal, ekofeminizm ışığında hem kadınların hem de doğanın haklarının tanınması ve korunması gerektiğine dair bir eleştiri sunmaktadır.

Doğanın ve Kadının Zaferi

Masalın sonunda, Nilüfer'in fedakârlığı ve direnişi sayesinde hem doğa (kuğular) hem de kadın (kendisi) özgürleşir ve adalet yerini bulur. Nilüfer'in sessiz direnişi ve doğanın gücüyle birleşerek zafere ulaşması, ekofeminist bir mesaj içerir:

“(Cellat) Kızı asmak için elini uzattığı zaman, son gömlek de bitmişti. Bu anda on bir kuğu, beyaz bulut gibi uçarak geldiler. Kızın etrafını aldılar. Kız, yanındaki on bir gömleği birer birer onlara giydirdi. On bir kuğu birdenbire on bir şehzade oldular.” (Gökalp, 2021: 35)

Bu sahne, doğanın ve kadının güçlerini birleştirerek patriarkal baskıyı yenebileceklerini göstermektedir. Nilüfer'in sessiz direnişi ve doğanın gücüyle birleşmesi hem kendisinin hem de kardeşlerinin kurtuluşunu sağlar. Doğa, burada kadının mücadelesinde en büyük destekçisi olarak yer alır.

Ayrıca, masalda adalet yerini bulur ve kötüler cezalandırılır:

“Padişah, Nilüfer'in babasına haber göndererek hanım sultanla beraber düğüne davet etti. Düğün sırasında ihtiyar baba evlatlarını tanıdı. Hain karısını boşayarak babasının evine gönderdi. Evlatlarına sarılarak gözlerinden öptü. Damadına da evlatlarını kurtardığı için büyük teşekkürler etti. Bundan sonra hepsi mutlu yaşadılar.” (Gökalp, 2021: 35)

Bu durum, doğanın ve kadının birlikte hareket ederek patriarkal baskıyı yenebileceklerini ve adaleti sağlayabileceklerini göstermektedir. Patriarkal sistemin sembolü olan padişah figürü bile, sonunda gerçeği görerek adil davranır. Bu durum, ekofeminist düşüncenin temelindeki doğa ve kadının uyum içinde hareket etmesiyle dönüşümün mümkün olduğu tezini desteklemektedir.

Kuğular masalında doğa, kadının mücadelesinde sadece bir arka plan değil, aktif bir karakter olarak sunulmaktadır. Kuğuların şehzadelere dönüşmesi, doğanın dönüştürücü gücünün bir ifadesidir. Nilüfer'in fedakârlığı ve doğanın desteğiyle gerçekleşen bu dönüşüm, patriarkal düzenin değişebileceğine dair umut vermektedir.

Ekofeminizm, doğa ve kadının birlikte hareket ederek baskıcı yapıların üstesinden gelebileceğini savunmaktadır. Nilüfer'in sessiz direnişi ve doğayla kurduğu bağ, bu düşüncenin somut bir örneğidir. Doğanın gücüyle birleşen kadın direnişi hem bireysel hem de toplumsal düzeyde dönüşümü mümkün kılar.

Masalın sonunda, kötülük yapan üvey anne cezalandırılır ve adalet sağlanır. Bu, patriarkal yapıların ve onların destekçilerinin yenilgisini simgelemektedir. Nilüfer'in başarısı, doğanın ve kadının birliği sayesinde gerçekleşir ve bu birlik, patriarkal baskının yıkılmasında kritik bir rol oynar.

Ekofeminist perspektiften bakıldığında, *Kuğular* masalı doğanın ve kadının güçlerinin birleşerek nasıl bir dönüşüm yaratabileceğini ve patriarkal baskıya karşı nasıl bir zafer kazanabileceğini göstermektedir.

Toplumsal Eleştiriler

Masal, ekofeminist temaların yanı sıra toplumsal eleştirileri de işlemektedir. Nilüfer'in sessizliği nedeniyle büyücülük suçlanması ve halka açık bir şekilde cezalandırılmaya çalışılması, toplumun kadına yönelik önyargılarını yansıtmaktadır: “Birçok seyirciler bu büyücünün nasıl öleceğini seyretmeye gelmişlerdi.” (Gökalp, 2021: 34)

Nilüfer'in sessizliği ve geleneksel rolleri reddetmesi, onu toplumun gözünde bir tehdit haline getirir. Kadının farklı olması, sessiz kalması ve toplumun beklentilerine uymaması, onun tehlikeli ve dışlanması gereken biri olarak görülmesine yol açar. Toplum, kadının sessizliğini ve farklılığını anlamak yerine, onu cezalandırmayı seçer: “Kadı birçok sorular sordu. Kız hiçbirine cevap vermiyor, elindeki gömleği örmekle meşgul oluyordu. Kadı, nihayet Nilüfer'in asılmasına karar verdi.” (Gökalp, 2021: 34)

Bu alıntı, toplumun kadının sessizliğini nasıl bir suç olarak gördüğünü ve onu cezalandırmak için nasıl acele ettiğini göstermektedir. Nilüfer'in sessizliği, onun direnişinin bir parçası olmasına rağmen, toplum tarafından bir tehdit olarak algılanır.

Kuğular masalı, toplumun kadına yönelik önyargılarını ve bu önyargıların nasıl bir histeriye dönüşebileceğini göstermektedir.

Nilüfer'in sessizliği, onun direnişinin ve kararlılığının bir sembolüdür. Toplumun baskılarına ve önyargılarına rağmen, Nilüfer sessizliğini korur ve kardeşlerini kurtarma azmini kaybetmez. Sessizliğiyle patriarkal baskıya karşı bir duruş sergiler: “Padişah, bir defa daha denemek için Nilüfer'in yanına geldi. Bir tek kelime söylerse cezadan affedeceğini, yine eskisi gibi nişanlısı kalacağını söyledi. Nilüfer elindeki gömleği örmekten başka hiçbir hareket göstermedi.” (Gökalp, 2021: 34)

Bu alıntı, Nilüfer'in sessizliğinin onun direnişinin bir parçası olduğunu ve patriarkal baskıya karşı nasıl bir duruş sergilediğini göstermektedir.

Sonuç olarak, masal, toplumsal eleştirileri ve ekofeminist temaları bir araya getirerek, kadının toplumdaki yerini ve karşılaştığı zorlukları göstermektedir. Konuşmaması nedeniyle Nilüfer'in büyücülük suçlanması ve cezalandırılmaya çalışılması, toplumun kadına yönelik önyargılarını yansıtmaktadır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışma, Ziya Gökalp'in *Altın Işık* kitabında yer alan *Kuğular* masalını ekofeminizm perspektifinden incelemiş ve masalın ekofeminist temaları içerdiğini irdelemiştir.

Çalışmada Nilüfer karakteri üzerinden, kadının doğayla kurduğu ilişkinin onun içsel gücünü ve direnişini nasıl desteklediği gösterilmiştir. Bu bulgular, ekofeminizmin temel ilkeleriyle uyumlu olup, kadının doğayla olan bağının patriarkal baskıya karşı direnişte kritik bir rol oynadığını savunan teorik çerçeveyi desteklemektedir (Shiva, 1988; Plumwood, 1993; Warren, 1990). Özellikle Shiva (1988), kadınların doğayla kurdukları bağın onları toplumsal ve çevresel sorunlarla mücadelede öncü kıldığını belirtirken, bu çalışma da Nilüfer'in doğayla olan ilişkisi üzerinden bu görüşü desteklemektedir.

Masalda, doğanın sadece bir arka plan değil, aynı zamanda kadının sığınağı, destekçisi ve dönüşümünün kaynağı olarak sunulması, Murphy'nin (1995) edebiyatın ekofeminist düşüncenin yayılmasındaki rolüne ilişkin görüşleriyle örtüşmektedir. Nilüfer'in doğayla bütünleşerek güç bulması ve doğanın dönüştürücü gücü sayesinde hem kendini hem de kardeşlerini kurtarması, doğa ve kadının patriarkal baskıya karşı birlikte hareket ettiğinde dönüşümün mümkün olduğunu savunan ekofeminist düşüncüyü desteklemektedir (King, 1989; Warren, 1990; Salleh, 1997).

Patriarkal yapıların kadına uyguladığı baskı ve kadının toplum içindeki görünmezliğinin masalda açıkça ele alınması, Merchant'ın (1980) kadınların patriarkal ve kapitalist sistemler tarafından nasıl baskı altına alındığına dair görüşlerini yansıtmaktadır. Nilüfer'in çirkinleştirilerek toplumdan dışlanması ve sessizliğinin suç olarak görülmesi, toplumun kadına yönelik önyargılarına ve baskı mekanizmalarına örnek olarak sunulmaktadır. Bu örnekler, ekofeminist düşüncenin yansıması olarak masalda yer almaktadır.

Masalın sonunda, doğanın ve kadının birlikte hareket ederek patriarkal baskıyı yenmesi, Warren'ın (1990) doğa ve kadının sömürülmesinin aynı ideolojik temellere dayandığı ve bu iki mücadelenin birbirinden ayrı düşünülemeyeceği fikrini desteklemektedir. Bu da masalın ekofeminist temaları güçlü bir şekilde işlediğini ve edebî eserlerin toplumsal dönüşümdeki gücünü ortaya koymaktadır.

Literatürde, Ziya Gökalp'in masalları ideolojik perspektiften (Sınar Uğurlu, 2009), değerler eğitimi açısından (Eker ve Yıldırım, 2017), çocuk edebiyatı bağlamında (Tekşan ve Çelenk, 2018) ve feminist söylem çerçevesinde (Somuncuoğlu Özet, 2020) incelenmiştir. Somuncuoğlu Özet (2020), *Altın Işık* masallarındaki kadın tipini kültürel bellek ve feminist söylem bağlamında incelemiş ancak ekolojik boyuta değinmemiştir. Böylelikle, bu çalışmada *Kuğular* masalının ekofeminizm perspektifinden ele alınması, literatürdeki bir boşluğu doldurmaktadır. Dolayısıyla, bu çalışma, Ziya Gökalp'in eserlerinin ekofeminist bir okumayla yeniden değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır.

Bu çalışma ile edebiyat araştırmalarında ekofeminist yaklaşımların önemi vurgulanmış ve geleneksel eserlerin çağdaş teorik çerçevelerle yeniden ele alınmasının literatüre katacağı zenginlik gösterilmiştir. Diğer Türk edebiyatı eserlerinin de ekofeminizm ve benzeri çağdaş teorik yaklaşımlarla incelenmesinin, edebiyatın toplumsal cinsiyet ve ekoloji konularındaki söylemlerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağı söylenebilir. Ayrıca, bu tür eserlerin ekofeminist temalarla birlikte ele alınması, çocukların toplumsal cinsiyet eşitliği ve çevre bilinci konularında farkındalık kazanmalarına yardımcı olabilir.

Sonuç olarak, Ziya Gökalp'in *Kuğular* masalı, ekofeminist temaları işleyerek, kadının doğayla olan ilişkisini ve patriarkal baskıya karşı direnişini yansıtan bir eserdir. Bu çalışma, masalın ekofeminist bir bakış açısıyla incelenmesinin, edebiyatın toplumsal dönüşümdeki rolünü vurguladığını ortaya koymaktadır. Bu da masalın güncelliğini ve evrenselliğini koruduğunu göstermekte, edebî eserlerin toplumsal konulardaki tartışmalara katkı sağlayabilecek potansiyelini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Yazarlık Katkısı

Çalışma tek yazarlıdır.

Etik Kurul Beyanı

Çalışma, doküman incelemesine dayalı olduğu için etik kurul onayı gerekmemektedir.

KAYNAKÇA

- Eker, C., & Yıldırım, K. (2017). Değerler eğitimi açısından Ziya Gökalp'e ait "Altın Işık" adlı eserin incelenmesi. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 30-38.
- Gökalp, Z. (2021). *Kuğular*. Ö. Yağcı (Haz.), *Altın ışık* (s. 30-35). Bilgi Yayınevi.

-
- Işık, H. (2023). Türk tarihindeki mitoloji, masal ve hikâyelerin Cumhuriyet döneminde derlenmesi ve günümüzde yaşatılması üzerine bir değerlendirme. *Gazi Akademik Bakış*, 17(33), 229-249. <https://doi.org/10.19060/gav.1405871>
- Karakuş, N., & Ökten, C. E. (2018). Söylem geliştirme: “Türk çocuğunun kitabı Altın Işık”. *Journal of History School*, XXXVII(2), 681-703. <https://doi.org/10.14225/Joh1489>
- King, Y. (1989). The ecology of feminism and the feminism of ecology. J. Plant (Ed.), *Healing the wounds: The promise of ecofeminism* (s. 18-28). New Society Publishers.
- Merchant, C. (1980). *The death of nature: Women, ecology, and the scientific revolution*. Harper & Row.
- Merchant, C. (1996). *Earthcare: Women and the environment*. Routledge.
- Murphy, P. (1995). *Literature, nature, and other: Ecofeminist critiques*. State University of New York Press.
- Parla, T. (2021). *The social and political thought of Ziya Gökalp, 1876–1924*. Brill.
- Plumwood, V. (1993). *Feminism and the mastery of nature*. Routledge.
- Salleh, A. (1997). *Ecofeminism as politics: Nature, Marx and the postmodern*. Zed Books.
- Shiva, V. (1988). *Staying alive: Women, ecology and development*. Zed Books.
- Sınar Uğurlu, A. (2009). “İdeolog”-şair Ziya Gökalp’in kaleminden masallar. *Turkish Studies*, 4(1), 1025-1040. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.572>
- Somuncuoğlu Özot, G. (2020). Altın Işık masallarındaki kadın tipinin kültürel bellek ve feminist söylem bağlamında incelenmesi. *Milli Folklor*, 16(126), 40-51.
- Tekşan, K., & Çelenk, B. (2018). Altın Işık ve Kızılçelme kitaplarındaki masalların çocuk edebiyatı açısından değerlendirilmesi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 327-338.
- Warren, K. J. (1990). The power and the promise of ecological feminism. *Environmental Ethics*, 12(2), 125-146.
- Yıldırım, F. (2019). Türk çocuk edebiyatının doğuşu: Millî edebiyat döneminde çocuklar için yazılan kitaplar. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 6(46), 4009-4022. <https://doi.org/10.26450/jshsr.1590>
- Zavotçu, G. (2012). Ziya Gökalp’in manzûmeleri ve Ala Geyik hakkında. *Turkish Studies*, 7(4), 1-16, 601-609. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4177>
-

